

Motion till riksdagen 2009/10:Sf321

av Lars Ohly m.fl. (v)

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp enligt uppställning:

Anslag		Regeringens förslag (tkr)	Förändring (tkr)
1:1	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	21 601 948	5 250 000
1:2	Aktivitets- och sjukersättningar m.m.	65 962 029	840 000
2:1	Försäkringskassan	7 180 610	250 000
2:2	Inspektionen för socialförsäkringen	51 000	-24 000
1:6	Bidrag till arbete med sjukskrivningar inom hälso-och sjukvård	1 000 000	-1 000 000
	Summa		5 316 000

Motivering

Regeringen har sedan 2006 gjort omfattande nedskärningar på sjukförsäkringen som hotar individers inkomstrygghet och systemets grundvalar. Under 2010 beräknas 54 000 personer bli utförsäkrade ur sjukförsäkringen. Enligt budgetpropositionen för 2010 ska dessa personer hänvisas till ett arbetsmarknadspolitiskt introduktionsprogram på tre månader och erhålla aktivitetsstöd. Regeringens politik är ett experiment med sjuka människor som syftar till att

Fel! Okänt namn på

spara pengar på sjukförsäkringen och pressa ner lönerna på arbetsmarknaden genom att öka arbetsutbudet.

Regeringen skryter med ett minskat ohälsotal – men allt tyder på att människor hamnar i kläm. Enligt en undersökning från Sveriges Kommuner och Landsting har 70 procent av landets kommuner fått ökade kostnader för socialbidrag till följd av den striktare tillämpningen på Försäkringskassan. Det räcker inte med att minska ohälsotalet – vi måste också minska ohälsan. Regeringen gör miljardbesparingar på sjukförsäkringen. Enligt Försäkringskassan minskar kostnaderna för sjukförsäkringen med totalt ca 50 miljarder kronor under mandatperioden 2007–2010.

Vänsterpartiet avvisar samtliga besparingar på sjukförsäkringen. Ingen människa blir friskare av fattigdom. Att reparera sjukförsäkringen måste vara en högt prioriterad uppgift för alla politiska partier som värnar om den generella välfärden. Vi beskriver våra förslag till en förstärkt sjukförsäkring i motionen En sjukförsäkring för alla (2009/10:Sf322).

I vårt budgetalternativ för 2010 avsätter vi medel för att avvisa den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen samt höja taket i sjukpenningen, rehabiliteringspenning, närståendepenning från 7,5 till 10 prisbasbelopp. Dessutom höjer vi ersättningsnivån för alla med ovan nämnda ersättningar från 77,6 till 80 procent genom att slopa den särskilda beräkningsgrunden SIGIX0,97. Vi höjer dessutom ersättningsnivån efter 12 månader med sjukpenning från 75 till 80 procent. Till följd av höjd ersättning i arbetslöshetsförsäkringen ökar även utgifterna för sjukpenning för arbetslösa. Vänsterpartiet föreslår också reducerad sjuklön för arbetsgivare i små företag.

Vidare höjer vi ersättningsnivån stegvis för sjuk- och aktivitetsersättning från 64 till 67 procent. Vidare föreslår vi att Försäkringskassan får ett ökat förvaltningsanslag med 250 miljoner kronor per år 2010–2012. Vi avvisar den s.k. sjukvårdsmiljarden som ger bonus till landsting som håller nere ohälsotalet. Vårt budgetförslag innehåller trots det mer pengar till kommuner och landsting än regeringens förslag.

1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m.

De genomgripande åtstramningar och kraftiga nedskärningar som regeringen har verkställt i sjukförsäkringen är ett kraftigt besparingspaket. Härigenom hotas socialförsäkringssystemets grundvalar och därmed individens rätt till ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp. Till följd av försämringarna i sjukförsäkringen och de omfattande utförsäkringarna beräknar regeringen att kunna spara 3 300 miljoner kronor på anslaget för sjukpenning 2010.

I januari 2010 beräknas 22 000 personer att bli utförsäkrade från sjukförsäkringen. Vänsterpartiet avvisar den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen som resulterar i deras omfattande utförsäkringar. Bruttokostnaden av att avvisa den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen uppgår enligt riksdagens utredningstjänst till 2 300 miljoner kronor 2010. Detta är dock mycket svårt att beräkna. I budgetpropositionen för 2010 verkar även regeringen påfallande oviss om de ekonomiska konsekvenserna av utförsäkringarna, hur stor andel

Fel! Okänt namn på

av de utförsäkrade som kommer att erhålla aktivitetsstöd och hur många som kommer att hänvisas till sjuknärvaro på jobbet, ekonomiskt beroende av en anhörig eller försörjningsstöd. Dessa beräkningar är därför behäftade med stor osäkerhet. Vänsterpartiet avsätter ändå 2 500 miljoner kronor 2010 på anslaget för sjukpenning för att avvisa den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen.

För närvarande har 30 procent av löntagarna inkomster över taket, vilket är en fördubbling jämfört med 2006. Det sänkta taket är en attack mot den generella välfärden som ökar behovet av privata försäkringar och skadar tilliten till välfärdssamhället. För att återupprätta den generella välfärden vill vi höja taket i sjukförsäkringen från 7,5 till 10 prisbasbelopp. För detta anvisar vi 800 miljoner kronor 2010, 900 miljoner kronor 2011 och 900 miljoner kronor 2012.

För att upprätthålla inkomstbortfallsprincipen i sjukförsäkringen vill vi även återställa ersättningsnivån från 77,6 till 80 procent genom att slopa den särskilda beräkningsgrunden SGIX0,97. För detta avsätter vi 500 miljoner kronor 2010, 500 miljoner kronor 2011 och 500 miljoner kronor 2012. Vi vill även återställa ersättningsnivån i föräldraförsäkringen genom att slopa beräkningsgrunden SGIX0,97 och redovisar detta separat i vår motion om utgiftsområde 12 (2009/10:Sf317).

Vänsterpartiet avvisar alla försämringar som beslutats i och med proposition 2007/08:136 och ovillkorligen tanken på att inskränkningar i trygghetssystemen för sjuka och arbetslösa skulle leda till ökad sysselsättning.

Vi avvisar de snäva tidsgränser som införts i och med utsorteringskedjan. Vi avvisar också att sjukpenning ska sänkas efter 12 månader från 80 till 75 procent. Ingen blir friskare av fattigdom. Det är helt andra insatser som krävs för att minska ohälsan i samhället. För att höja ersättningsnivån från 75 till 80 procent efter 12 månader med sjukpenning avsätter vi 200 miljoner kronor 2010, 200 miljoner kronor 2011 och 200 miljoner kronor 2012.

Till följd av att vi föreslår en höjning av högsta dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen ökar också utgifterna för sjukpenning. Vi anvisar för detta ändamål 600 miljoner kronor 2010, 600 miljoner kronor 2011 och 600 miljoner kronor 2012.

Vidare föreslår vi att medel inom sjukpenningsanslaget ska få användas till ett förstärkt särskilt högriskskydd för långtidssjukskrivna som undantas från sjuklöneperioden i ett år vid återgång i arbete hos samma eller ny arbetsgivare.

Dessutom föreslår Vänsterpartiet reducerad sjuklön för arbetsgivare i små företag. I dag har arbetsgivare ansvar för att betala sjuklön i 14 dagar. När det gäller mindre företag kan regeln om 14 dagars sjuklön innebära problem. Även om mindre företag som kollektiv har en lägre sjukfrånvaro än genomsnittet, inser vi att sjuklönekostnaderna kan ge problem i det enskilda företaget. Vänsterpartiet föreslår att mindre företag med upp till 10 anställda helt ska slippa betala 14 dagars sjuklön och i stället erhålla sjukpenning från staten. Företag med upp till 10 anställda ska omfattas helt medan en avtrappning sker i företag med 10–15 anställda. För detta ändamål avsätter vi 650 miljoner kronor 2010, 1 700 miljoner kronor 2011 och 1 700 miljoner kronor 2012.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget 1:1 Sjukpenning och rehabilitering m.m. med 5 250 miljoner kronor 2010.

Fel! Okänt namn

1:2 Aktivitets- och sjukersättning m.m.

I och med utsorteringskedjan har regeringen försämrat villkoren för personer med sjuk- och aktivitetsersättning. Regeringen har avskaffat den tidsbegränsade sjukersättningen som ca 80 000 personer under 2008 var berättigade till. Från och med den 1 juli 2008 kan tidsbegränsad sjukersättning inte längre beviljas. De som är berättigade till ersättningen sedan tidigare har dock rätt att behålla den. Efter att deras period med tidsbegränsad sjukersättning har tagit slut gäller vissa övergångsbestämmelser, och dessa personer kan erhålla en period med förlängd sjukpenning.

Numera krävs varaktigt nedsatt arbetsförmåga för att vara berättigad till sjukersättning. Dessutom får Försäkringskassan inte längre ta individuella hänsyn till exempelvis ålder vid bedömning av arbetsförmågan, och arbetslösa personer är inte längre berättigade att behålla sin gamla SGI efter en period med sjuk- eller aktivitetsersättning. Sammantaget kommer dessa regler att kraftigt minska inflödet till sjukersättningen. Enligt Försäkringskassans prognoser beräknas antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning minska från 551 700 personer 2007 till 419 100 personer 2011. Det är en minskning med 132 600 personer som kommer att medföra omfattande besparingar på sjukförsäkringen. Huvudsakligen på grund av att 32 000 personer beräknas gå miste om sin tidsbegränsade sjukersättning under 2010 beräknas anslaget för aktivitets- och sjukersättning, enligt budgetpropositionen för 2010, minska med 3 300 miljoner kronor 2010, 6 600 miljoner kronor 2011 och 7 300 miljoner kronor 2012.

Vi i Vänsterpartiet avvisar utsorteringskedjan. Vi vill återinföra den tidsbegränsade sjukersättningen eftersom den utgör ett alternativ för alla sjuka som inte har stadigvarande nedsatt arbetsförmåga, men ändå avsevärt nedsatt under det närmaste året. Detta yrkar vi för i vår motion En sjukförsäkring för alla (2009/10:Sf322).

De ekonomiska villkoren för personer med sjuk- och aktivitetsersättning har länge varit eftersatta. Det är inte rimligt att långvarig sjukdom och funktionshinder ska innebära en så stor ekonomisk risk. Ohälsan avspeglar klass-samhället. Bland personer med sjuk- och aktivitetsersättning är kvinnor över 55 år och LO-arbetare kraftigt överrepresenterade. Dålig arbetsmiljö, stress och fysiskt krävande arbeten orsakar långvarig ohälsa. För att förbättra villkoren föreslår vi en stegvis höjning av ersättningsnivån i sjuk- och aktivitetsersättningen till 67 procent. Vi anvisar därför en förstärkning av anslaget med 800 miljoner kronor 2010, 1 400 miljoner kronor 2011 och 2 100 miljoner kronor 2012.

I samband med budgetpropositionen för 2010 avsätter regeringen medel för att höja bostadstillägget för personer med sjuk- och aktivitetsersättning från 91 till 93 procent och taket till 2 500 kr för sammanboende och 5 000 kr för ensamstående. Vänsterpartiet har länge drivit detta krav och välkomnar regeringens besked i denna fråga. Däremot anser vi att ersättningsnivån bör höjas från 93 till 95 procent. För att ytterligare höja ersättningsnivån avsätter vi 40 miljoner kronor för detta ändamål 2010.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget 1:2 Aktivitets- och sjukersättning m.m. med 840 miljoner kronor 2010.

2:1 Försäkringskassan

Regeringen har minskat förvaltningsanslaget till Försäkringskassan och sedan 2006 har personalstyrkan minskat med 3 000 personer. Denna nedskärning har verkställts samtidigt som myndigheten genomgått en omorganisation. Utöver detta har regeringen infört en rad nya reformer såsom vårdnadsbidrag, jämställdhetsbonus, krav på intyg från skola för tillfällig föräldrapenning och stora försämringar av sjukförsäkringen.

I samband med vårbudgeten för 2009 avsatte regeringen ytterligare 600 miljoner kronor 2009 till Försäkringskassans förvaltningsanslag. Det var välkommet men inte tillräckligt. Försäkringskassan hade äskat om 950 miljoner kronor 2009 för att klara sin verksamhet under det kommande året. I budgetpropositionen för 2010 avsätter regeringen ytterligare 350 miljoner kronor till Försäkringskassan för 2009.

Den stora pressen på Försäkringskassan innebär att arbetsmiljön för personalen försämras och att personalen riskerar att behöva utstå mer stress, hot och våld. Underfinansieringen av myndigheten påverkar också servicenivån till de försäkrade. När Försäkringskassan till följd av resursbrist inte lyckas tillhandahålla en god servicenivå med rimliga väntetider så skadas tilliten till välfärdssamhället.

Omorganiseringen av myndigheten i kombination med minskad personalstyrka och nya reformer har resulterat i att handläggningstiderna förlängdes kraftigt under 2008. Under 2009 har dock handläggningstiderna normaliserats.

Försäkringskassan skriver i budgetunderlaget till regeringen för 2010 att anslagsnivån sedan omorganisationen 2005 har varit för låg. Regeringen har därför tilldelat tillfälliga medel till Försäkringskassan om ca 700 miljoner kronor per år. Verksamhetsåret 2007 bröts dock trenden med tillfälliga medel. En reell neddragning av kostnader skedde däremot inte. Därför fick Försäkringskassan stora underskott under 2008 och 2009. Försäkringskassan har inte lyckats anpassa sin verksamhet till de lägre anslagsnivåerna, utan har tvärtom haft kostnader som motsvarar extra medel i storleksordningen 700 miljoner kronor årligen. Administrationen av socialförsäkring- en kostar med andra ord mer än de medel som regeringen har anvisat.

Enligt budgetpropositionen för 2010 ökar regeringen Försäkringskassans anslag med 600 miljoner kronor 2010. Enligt Försäkringskassan har man däremot behov av ett större anslag än så för att kunna upprätthålla en god service och rättssäkerhet i handläggningen.

För att värna rättssäkerheten och kvaliteten på handläggningen föreslår vi en förstärkning av medlen till Försäkringskassan. Vår satsning bör främst gå till ökad personaltäthet och kontakt med försäkrade. För detta ändamål avsätter vi 250 miljoner kronor per år 2010–2012.

Fel! Okänt namn på

Inom ramen för det höjda anslaget vill vi att Försäkringskassan ska genomföra en treårig informationssatsning om bostadstillägget så att fler av de personer som är berättigade till detta stöd faktiskt får del av det. För detta ändamål bör 5 miljoner kronor avsättas inom ramen för anslaget 2010.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget 2:1 Försäkringskassan med 250 miljoner kronor 2010.

1:6 Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvården

Regeringen avsätter 1 000 miljoner kronor per år 2008–2012 som bonus till landsting som bidrar till ett minskat ohälsotal. Vi vänder oss emot denna ordning av principiella skäl. Det är behov som ska styra sjukvårdens arbete, inte ett system som håller de sjuka borta från sjukvården och försvårar människors möjligheter att återhämta sig och tillfriskna. Med anledning av detta minskar vi anslaget för Bidrag för arbetet med sjukskrivningar inom hälso- och sjukvården med 1 000 miljoner kronor per år 2010–2012.

Regeringens politik leder sammantaget till kraftiga minskningar för kommun- och landstingssektorn i form av frysta statsbidrag. Dessutom minskar skatteintäkterna kraftigt till kommun och landstingssektorn till följd av den växande arbetslösheten. Vänsterpartiets budgetalternativ innehåller mer resurser till kommuner och landsting så att de inte behöver varsla anställda utan istället kan anställa mer personal där behoven är som störst.

2:2 Inspektionen för socialförsäkringen

Från och med den 1 juli 2009 har regeringen inrättat myndigheten Inspektionen för socialförsäkringen, som ska granska rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet.

Vänsterpartiet avvisar införandet av denna nya myndighet. Vi anser att det finns stora behov av ökad rättssäkerhet och granskning av Försäkringskassans myndighetsutövning men att dessa behov kan tillgodoses på andra sätt. För att stärka rättssäkerheten avvisar vi de stora besparingar på sjukförsäkringen samt de rättsosäkra och godtyckliga regler som regeringen har infört exempelvis avseende fortsatt sjukpenning där t.ex. ”vissa” diagnoser, men inte andra, ska få fortsatt sjukpenning på 80 procent. Dessa regler ökar rättssäkerheten avsevärt och ingen granskande myndighet kan förbättra situationen, det är i stället en annan politik som behövs.

Vidare vill vi återinföra förtroendemannainflytandet i socialförsäkringsnämnderna för att stärka rättssäkerheten och allmänhetens insyn i tillämpningen på socialförsäkringsområdet. Vidare anser vi också att det redan i dag finns myndigheter, exempelvis Riksrevisionen, som kan granska alla myndigheter på eget initiativ. Mot bakgrund av att vi avvisar inrättandet av Inspektionen för socialförsäkringen minskar vi också anslaget 1:6 med 24 miljoner kronor 2010.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2009

Lars Ohly (v)

Marianne Berg (v)

Hans Linde (v)

Gunilla Wahlén (v)

LiseLotte Olsson (v)

Jacob Johnson (v)

Elina Linna (v)

Alice Åström (v)